

MURASZOMBAT ÉS VIDÉKE

MAGYAR ÉS VEND NYELVŰ VEGETYES TARTALMU HETILAP.

A „Muraszombati gazdasági fiók-egylet“ s a „Muraszombati dal- és zene-egylet“ hivatalos közlönye.

MEGJELENIK MINDEN VASÁRNAP.

Előfizetési ár:
Egész évre 3 frt. Félévre 1 frt 50 kr. Negyedévre 75 kr.
Egyes szám ára 10 kr.
Előzetési pénzek és reklamatíók a kiadóhivatalhoz (Grünbaum Márk) intézendők.

Felolós szerkesztő: **OLAJOS SÁNDOR.**

Kéziratok, levelek s egyéb szerkesztőségi közlemények a szerkesztőséghez intézendők.

Hirdetési díj: 1 hasábolos petitor egyszeri hirdetésnél 10 kr többszöri hirdetésnél soronként 6 kr. Bélyegdíj 30 kr. Nyilttér petitorsa 25 kr.

Kiadó-laptalajdonos: **GRÜNBAUM MÁRK.**

A jubileumok kora.

Tíz esztendő, huszonöt esztendő, ötven esztendő események évfordulóinak emlékei a közéletben is számot tehetnek — még inkább az érdekelt személyekre vonatkozólag. — Ha megünnepelik az ily napokat a köz- és magán-életben egyaránt — igen jól teszik, főként ha az ünnepélyt a közügyek előmozdítására szolgáló tényekkel hozzák kapcsolatba.

Manap sok az ilyes jubileum. Országos események történetére hívta fel a figyelmet Budavár visszavételének 200-ik évfordulója, örövendetés eseménykép, nagy fényvel ünneplik ép ez alkalommal *Észtergomban* Magyarország hercegeprimásának 50 éves papi pályáját, — voltak ily ünnepélyek a miniszterelnök, több főispán s járásunk területén Berke János ev. lelkésznek szintén 50 éves papsága tiszteletére.

A régi időkben is eseményt képezett egy-egy nagyobb fontosságú életpályán eltöltött 25—50 évi idő, ma azért nagyobb jelentőségű, mert a jelenben rövidebb az emberek életkora s különbözőben is nehéz viszonyok közt élvén, ritka embernek jut az a szerencse, hogy 25—30-ik éves kora előtt oly állást foglalhasson el, melytől számítható volna az önálló társadalmi életpálya.

Jó tehát mindnyájunknak megfigyelni azon egyének élettörténetét, kiknek hosszas működését polgártársaik megünneplik. Sok tanulság rejlik azokban, főként ma, midőn napról-napra mi magunk ritkábbnak mondjuk a régi nagy jellemekhez hasonló férfiakat. Valjon igaz é az, hogy a jelenkor nemcsak testben, de lelekben, jellemben is satnyul? Valjon igaz-e, hogy a manap divatosabb vált jubileumok inkább annak a jelei, hogy törpül társadalmunk s kénytelenek vagyunk nagyunk, szokatlanul venni azt, ami — ha rendes körülmények között élünk — feltűnő sem lehet?

Szomorú dolog volna, ha ezen kérdésekre feltétlenül azt mondanánk, hogy — — — igaz!

Nagyobb jogosultsággal mondhatók, hogy tévednek azok, kik a jelenkort ily sötét színekben látják, — tévednek azok, kik a megünnepelttekben csak a magas életkort, az elsőrendű társadalmi állások betöltését látják csupán. — Hisz többszörösen beigazolták mindazok egy egész hosszú életlen át, hogy sok tekintetben *különbözők az emberek nagy többségétől* s hogy ebben a különböző minőségben rejlik nagyságuk egyik oka.

Példát vehetnek róluk a legnagyobbak és a legkicsinyebbek egy-

TÁRCZA.

A kolera babonája.

(Vége.)

Német-Alföldön úgy védik magukat a kolera ellen, hogy az ajtóküszöb alá valami acéltárgyat ásnak el; rendszeren valami régi patkót, kést vagy sarlót használnak e célra s ezt meztelenül kell elásni.

A transilváni tartományokban még élőknek emlékeznek a fekete halálról, ily északi Frieslandban, Schleswigben s keleti Holsteinban. Mutatnak ott koleradombokat, hol a hallottakat száznakint eltemették s beszéltek, hogy a házak anyira megürültek, hogy a tolvajok kényök kedvök szerint gazdálkodhattak bennük. Oldenburg vidéken ez időből megmaradt a példabeszéd: (Er went daerfaer ün, als Gott faer Grammdorp) Ugy fordul tőle, mint Isten Grammdorftól. E példabeszéd onnét származik, hogy a régi időben a grammdorfiak oly gonoszok valának, hogy Isten elfordult tőlük. A falu népe így beszélt el: Midőn régi időben a fekete halál országunkban számos embert ölt meg s a mi vidékünkön is egész házak, sőt helységek kihaltak, egyszer láttak valami fekete ködöt, mely északkelet-tről Grammdorf felé vette útját. A népesség szörnyen megijedt s e tüneményt rossz időjelnek tekinté. Akkoriban egy Stiene Witch nevű öreg asszony lakott a faluban, ki az embereknek megmondta, hogy nem más mint a fekete halál az, mely falunkhoz közeledik; itt nem használ más, mint Istenhez fohászzkodni, hogy irgalmasszon nekünk. Ekkor a helység istenfelől emberei elemek azon irányban, honnét a fekete halál fenyegetett, azon hegyig, hol az országút Meischendorff felé elágazik s itt kezelvek tőldele fohászokdottak Istenhez. Ekkor megfordult a fekete halál. A jó Isten nem engedé, hogy a helységbe vonjon, hanem a falutól oldalvást elindult Karlsruh vidéké felé egy faluba, melynek Genuin volt a neve. Még jó ideig lehetett a fekete halál látni, a mint a légben lebegett, Genuin falu egészen ki is halt s azután végkép el is tűnt, szintugy szomszédságunkban levő Stoof falu is, mely a Charlottenhof mellett fensikön állt. Ezen időből származik tehát a közmondás: „Elkerüli, mint Isten Grammdorft.“

Jubileuma sztaroszt.

Deszét lejt, pétdavajszti lejt, pétdeszét lejt sze zгодij, ka szo je takse persoune, ka szvojoj szluzsbi szo. Csi té dnéve za szpoumenek derzsijo, je trnok lipou od nyih.

V-dénésnyem czahti je prevecs doszta táksi jubileumov. Czeji ország je bio gorpozváni, da sze szvetili Búdavára, steri ka je zse 200 lejt v-nasi rokaj, tak boude zdaj pálik v-Esztergomi vögrski hercegeprimása, steri szo zse túdi 50 lejt szvojoj szluzsbi, — bilij szo taksi v-orzági szo ká miniszteri, főispáni, pa v-nasem járási z-Krizsavecz Berke János ev. sinyor, steri szo túdi 50-to leto jubileumo derzsali.

V-Sztarinszkom czahti sze vecs táksi znajsló, steri szo 25—50 lejt szvojoj szluzsbi bilij, liki v-zdásnyem czahti sze prevecs malo taksi znáide. Zató je dobro sze nam za szpoumenek zeti od tisztih, steri szo v-tej lejtaj szvojo duzsnoszt — med szvojemii priátelemi prenásali.

Jeli je isztina tou, ka v-zdásnyem czahti nej szamo v-tejli, liki pri pámeti szmo osztáni?

Jeli je isztina, ka v-zdásnyem dnévi je tá jubilia zató ka szmo odlásani?

Prevecs bi velika szaloszt bijla na tou gledoucs, csi bi tou pravli ka — — isztina.

Lejko moremo praviti sze na tiszte, steri tak miszlijo, ka prevecs v-kmiczi bloudijo, — bloudijo tisztii, steri ete szvetijto, szamo zató szvetijto, ka szo telko lejt szvेलi. — Szamo da med tisztomi túdi jeszte rázloesek, da nej szaksi cslovik v-glih.

Példo szi lejko zemejo velki i ti náj ménsi szi v-glih, csi do tak za nyimi vörni kak ti onih: te vszigidár szi dobro lejko zselejto, ta jubilia de prevecs z-velkov veszéljov szluzsena.

Pa v-nasem kráji szaksi cslovik, steri zsvé, jeli sze nem veszélz pa v-nagov dúgi zsitek i za nyagovo postenyé?

Pa v-etom dugoványi sze vszaksemi vogerszkomii csloviki more szereze veszéliti zató, da nas krao poglédnejo za postenyá volo

Cselaria od kolere.

(Konecz.)

Nemskoj ravniczi sze tak branijo prouti koleri, ka pod dvérni prag kakso oczelno dugoványe denejo i zakopajo; nájv-es kakse sztáre potkovui, nos ali szrp núczajo na tou poszeb i tou more golo zakopati.

V-transalbinszki drzsányaj sze esese doubo poumljo na esarno szmrt i tak szevranszkon Frieslandi, Schlesvigi i v-iszhodzskon Holsteini. — Tan kázsejo kolerszke gomile, gde mrtvece szo po sztotini zakopali i právjio, ka szo hizse tak sze szprázniue, ka touvajji po szvojoj vouli szo leško notri vértivali. Oldenburgszki krajini je od tisztago vrejmena tá rejes: (Er went daerfaer ün, als Gott faer Grammdorp.) Tak sze povérné od nyega, kak Bong od Grammdorfa. Tá rejes od tisztecz szhája, ka sztarinszki vrejmen Grammdorfzski szo tak túdi lidjé bili, ka sze Bong vkraj obrno od nyi.

Vesznesiki lidjé pa etak pripovedáve od nyij: Gda je esarna szmrt sztrana doszta lúdi poklára v-nasem orzági i v-nasoj krajini ezeje hizse esese czeje vesznieze je vő szpoumerlo. — na ednouk vidjio nikso esarno meglo, stera je od iszkodszevra kraja priblizsávala prouti Grammdorfii szi je pont zéla. Lúsztva sze sztrano zoszagalo i od toga szkázale szi je lágajo nazvesztratosz glédáli. Tisztago vrejmena je edna po iména Stiene Witch sztrana zszuszka previrála veszniezi, stera je lúden povjédala, ka je tou nej drúgo kak esarna szmrt, stero sze k-nasoj veszniezi priblizsáva; tú drúgo níkaj nan ne pomore, kak Bong sze zdihávti, naj nasz odszlobodi. Te szo po bozmi lidjé v-tiszti kraj szi kak je esarna szmrt sze prtijla, od tisztago bréjga kak sze orszászka pout prouti Meischendorff i Entini razdvojti, tan szo szi poklekneli roké prouti Bong zdigávali i molili. — Te szo obrnoula esarna szmrt. Dober Bong je nej dopúzstó, ka bi na tou veszniezo szo. Ili mi mo od nyé liki v-Karlsruhsof krajinjo v-edno veszniezo, steroj je Genuin bilou imé. Esese dugó je bilou esarno szmrt csakovik, ka je v-lúftii sze gj-bála, Genuin vesznieza je túdi czilou vő szpoumerla i doli preisla, i tak rávno v-nasem szoszidszki Stoof vesznieza túdi, stera je poulek Charlottenhofa ona ravniczi sztála. Od toga vrejmena mao zhájá tá rejes: „Tak sze povrné od nyega, kak Bong od Grammdorfa.“

Nisterno okroglini kolera tak gori sztoupi, kak kaksa sztára zszuszka,

arant — s mert őket utánozva a jó eredmény el nem maradhat, — elmondható bátran: a közelebb lefolyó jubileumoknak társadalmi életünkre kedvező hatása lesz s nemcsak hogy nem felesleges, de szükséges is volt azokat megünnepelni.

Avagy a mi vidékünkön élő minden embernek nem jól esik-e látni, tudni, hogy a józan, munkás élet egyik feltétele a hosszú életnek s a mellett tisztelében létének?

Avagy nem örömmel látja-e minden magyar honpolgár, hogy a magyar koronás király ez alkalomból meglatogatja öreg atyáidejét, mejtiszteli az öregséjét; s mikor csaknem az egész ország ünnepli a hercegprímásban a magyar alkotmány egyik méltóságát, akkor ő is, ki az alkotmány legfőbb őre — szintén a tisztelők közé áll?

Nemcsak a róm. katolikusok ünnepe volt ez — hanem az összes magyarság ünnepe.

Jó a magyaroknak így látni a magyar királyt. —

A gyümölcsfák őszi elfagyása ellen.

A W. L.-ben Müller Otto erre vonatkozólag a következőket írja: A gyümölcsfák teljesen meg nem érett hajtásainak a megfagyástól való megvédésére sok helyen eme fák leveleinek leszedését végézik. — Ezen munkát oly módon eszközölik, hogy a még zöld leveleket alulról felfelé egy éles késsel levágják, mi mellett a fiatal rügyek soha sem sértenek meg, mint a késsel való leszaggatásnál. Kielégítőül még az oly dudvaszerű hajtásokat is eltávolítják, melyektől nem lehet várni, hogy tére megérjenek.

A levelek működése eléggé ismeretes; ezek bizonyos gázokat vesznek fel a levegőből és azokat a talajból származó anyagokkal együtt oly anyagok készítésére használják fel, a melyek mindenféle növényi szervezet felépítésére és táplálására mulhatatlanul szükségesek.

A tenyésztői időszak előhaladásával a levelek működése egy bizonyos magastartá emelkedik. ettől kezdve azután lassankint visszafelé, míg végre a levelek szünetel kezdek resztani. Ez azon időpont, mikor ezen szervek nem vesznek fel kívülről tápanyagokat, de még a bennük levő tápanyagok is a tartósabb növényrészekbe vándorolnak.

A levelek színeződését igen jól lehet észlelni; először is a levélerezetnek finomabb hálói sárgulnak meg melyeket azután az erősebbek s végre a levelellyel is követnek. Így a levelek fontosabb tápanyagait eltartatnak és a következő tenyészési időszak alatt az újonnan fejlődő szervek — levelek, hajtások, virágok és gyümölcsök képzésére használtatnak föl. Joggal vezetjük tehát a növények tengely részében felhalmozott tápanyagokat, melyek azon időben, midőn áthasonításról szó sem lehet, a táplálást eszközölik, tartalék anyagoknak.

Ha a levelek feladatuk bevégezése előtt szednek le a fárol, ez kettős veszteséget szenved: 1. veszendőbe mennek azon tápanyagok, melyeket a levelek a leszedés utáni idő alatt produkálhattak volna; 2. azok, melyek őszzel a levelekből a tengelyrészekbe vándorolnak. De láttuk már, hogy a levelek működése azon időben, midőn azok leszedése végeztek, már hanyatlásnak indult és így a veszendőbe ment anyagok mennyisége oly nagy nem lehet, hogy az által a növények jelentékeny mértékben gyengüljenek.

A level leszedése előnyei ezek ellenében a következők: Ha a levelek idő előtt leszednek, beáll a fának kínjából való érde. mert a fa tenyészését előbb kénytelen bevégezni. A megérésre szükséges anyagokat a fa a már raktározott rezervanyagokból meríti. A tartalék anyagok ez által még korán sem használtatnak fel tökéletesen, de csakis akkor, hogy ha a fa a éle-től még nincs túlságosan távol. Ha azonban igen zöld, kevésbé kifejlett a tájásokkal van dolgunk, melyeknek még nagymennyiségű tápanyagot van szükségük teljes kifejlesztésükig, akkor a levelek leszedése nemcsak hogy nem használ, de sőt ártalmas. — A levelektől való megfosztás ekkor a fejlődést még inkább késlelteti, mert kevesebb a rendelkezésre álló tápanyag, miért is a megfagyás veszedelme annál nagyobb. Ily esetben az érlelni gáyrészeket eltávolításban rejlik a legathatóbb segítség. A fagy által okozott bajok ugyanis az érlelen részéről az értékre is tovább harapóznak, gyakran oly részekre, melyek különben epen megmaradtak volna.

Helyi és vidéki hírek.

— **Főúri vadászatok** folynak vidékünkön ez idő szerint minden nap. Legsikerültebbeknek mondják az ifjú gróf Szápáry László vadászatait, kihez a napokban gróf Széchenyi Tivadar orsz. képviselő ur is lerandult, részt venni a kedvelés és férfias multságban.

— **Nagy szerencsétlenség** érte e hó 25-én a pusózei korezma bérlőjének nejét, ki Muraszombattól haza kozezván, a esernővel korezma előtt a kocsikerek kiesése folytán féldílt s a megbokrosodott lovak hamar megfektezhetők nem lévén, — a szegény asszony súlyos sérüléseket szenvedett s mert áldott állapotban is van — élete alyok volt megmenthető.

Némely vidéken a kolera mint vénasszony lép fel, mi Héltre. a halál-istennőjére emlékeztet. De ité esetek ritkák. Idegen mondatokban gyakrabban emberi alakban jelenik meg a négy zintnyug. Kelet-, mint Dél-Európában, a walesi, bretagnei, orosz, szerb s bolgár népekúnl.

Willemarqne például eboszéli, hogy az 550. évben walesban dühöngő pestist a népképzőlet őriási kigyóalakkban. másutt pedig sárga kiseret alakjában látta s midőn Maeleogun király Gwendoból a koleraiban meghalt, a monda azt regélte, hogy a koleraótól való félelmében egy kolostorban rejtőzött; itt azonban egy szerencsétlen napon a sárga kiseretet megpillantotta, s midőn ez az ajtó hasadékon át irtozatos szeméret rá uereszté, ijedtében mint a villámsújtó azonnal lerogyott.

Azon koleraánál, mely 1694-ben Walest látogatta meg, a vést egy két lángoska alakjában látták egy moesárból felszállani, mely azután Harlach felé lebeggett.

Oroszországban a koleraót fekete asszonynak nevezik. A bolgároknál természetfeletti lénynek tartják, mely öreg asszonyképeben jelenik meg. Bárme nyire fűnek s mekntűnek töle, még őres Isten küldöttjének tekintik; sőt egy keleturmeliai népdal szerint Isten őt egy kétségbeesett anya átözösíti ellen védelmezti. Más bolgár tartományban a fekete asszonynak kis gyermeke is van, a Pestike, kinek számára az emberkelnek fehérenüeműt könyörög. Ha kérését megtagadják, irtozatosan megboszulja magát.

Ne higgyünk a babonában! Az élet és halál ura az egyetlen lény, kire sorsunkat bizzuk. Adja a mindenható, hogy az emberiség ez átka minél előbb távozzék kedves hazánk virányaitól s azokat soha meg ne lássa.

szvojeja sztároga herceg-prímása; pa da tüdi v-czejlom országi do hercegprímása jubileum szvetili.

— Ono jubileum nedo szamo pápinszke võre lüdjé szvetili, — liki vszaski vogerszki cslovik.

Dobro je szaksemi vogrini tak nasega krála viditi.

Szádnó drevje prouti jeszénszkomí mrazi.

V. L.-i Müller Otto na tou naszedlívajouese tou pise: szadnom drevji ezilon nej zrejji nainye prouti zemrnyznojici obráuitel na doszti mejsztaj tejm drevjam lisztje dolibrányi oprávijo. Tou delo z-taksin talon oprávijo, ka esese steri szo zeléni lisztji odzodaj dobrića z-ednim osztrím nozou dol z-rejszejo, pouleg toga sze te nigdár mládo popovje nezvrázi, kak esi bi z-nozou dol irgali. Za bole võszpunejya esese takse dudvaszke najinye v-sterejo, od steri neure szletli, da bi sze na zímjy eszejdile. Lisztja oprávlejnja je zadostaz szpoznoán; teij gvúšne mouci gori zemejo zraka i te zemleprídajouesi sztaškimi dugoványami, takso naprávko delanya gori ponicezjo, steri na vszelele korszinski szklenozsi gori opravljenja i za gori zhránevya na zamítidno trebojevye.

Plemenitno vrjeme naprejídajouesi lisztno delanye na gvúšno vsizkoszt sze podigne; od toga maó sze pomali nazáj z-bráisci, po steron na szledjejnja lisztje szvojo fárbó zacsejno pogübrávit. Tou je te tiszto vrjeme, gda te szklenozsi nezemejo vees od zvjáj zsvilejnja hrano, ah v-nyé prebívajouesa hrána bole močno korszinske tále notri za szeljjo.

Lisztja fárbó preminýványe lejko jáko dobro na pamet zeme; opevijn lisztinszki szjil bole ténye mrezse za szjtijjo, stere te bole močne, naszedlívnye pa czejli zasuti. Tak lisztja bele imenitni hráne sze odberszjo i naszedlívajouesi plemenitno vrjeme znouvis vó gúne szklenozsi — lisztje, vó gúnye, czejvjaja i szádja za nametávanye sze ponicezjo. Z-oblasztjov te lejko právjio tej korin náredni tilaj gorizskijeno hráno, steri tisztoz vrjeme gda prejk szpodboljejnja rejes neure bit, hrauntelstvó dokosavajo, z-drzszanszkoj potrebovesi.

Csi sze lisztje pred goridáványon dokosenezsi doli poberejo dzrejja, to dvojnjo zgbübenszt terpij: 1. na zgbübenszt tiszta hráne idejo, stere po lisztji doli brányi vrjeme bi sze lejko vszokazli; 2. tiszte, stere v-jeszen z-lisztja v-národne tále sze szeljjo. Ali vidili szmo zse, ka lisztja delanzost v-tiszton vrjemej, gda sze tiszti dolibrányé dokosena, sze zez nazáj zapela i tak naszkvnoszt idouesi hrán racsun tak velki neure bit, ka bi potom korine bole po imenitnon táli sze szlabesjil.

Lisztja doli brányá naprejvalonszt i pred te nepriátele szo naszedlívajouese; esi sze lisztje pred vrjemeon doli pobere, notri szpaztane drevji v-mauteri sze zrejliti, záto ka drevjo plemenitnoszt pervaé sze dokosazti. Na szklenozsi potrebojevose teja drevjo sze poszkríbno rezerszki hrán vó zgrábi. Na szkríbneznost hrán potom esese sze rano ne nézezjo gori za sztino, ali szamo te, ka esi je drevjo nej preves esese dalecs od zrejloziti. Ali pa ezi je jáko zeléno, malo esese vó odrácese-nn drevjon mámo delo, sterin esese jáko doszta pomoncsi terbej do ezilon vó odrácese-nya, te lisztja dolibrányja nej szamo ka n-hazsin, líki esese kvarno. Od lisztja valon doli poszkríbnejnje te esese bolé kszúni od rasztanja, záto ka je menye na oblasztini sztrau pomoues, záto je te zmeznývazca sztjím véksa.

V-taksen táli na nej zrejlon vrjémszki tilaj vkraj odpravljenjan sze szkrijvle naj bole pomágvajouesa pomoues. Po mrazi szpádnývoni nevouáj zaszino od nezrejtili tálov na zreje szedele vküj zgrizavajo doszta krat na takse tále, stere bi ovácsi dzrave osztlánoe.

Domácsi i zvjúnszki glászi.

— **Velke gnyje** zderzavajo nasi domácsi velka goszpoda, — med sterin gnyjon za naj bogse mládozja grola (Szápáry László) szpoznale, — steron szo te dnéva Gróf Széchenyi Tivadar nasega okroglijnja orszaszki követ tüdi na pomoues prisli.

— **Puzszaszkoj osterjása szena** sze ete mejszce 25-ga dnéva domou Szobote pelala, ino potács je vó z-nárdni po pouiti szpadno, tak ka je szenzszka gor perrvija — ino kovyi szo zacsnoli od sztrahote bejzati ka szo je komaj zgrábili, szenzszka szo pa betezni gratali od toga.

— **Poulek szeden krajevzarov!** Szatmárváni gyövi v-tölgyes határi v-keresmi je eden fourar esese zimoues pou liter vijnja pio, ino je tiszto nej vó plácsao. Osterjása je máti szpominála ka fourar je odísao ino vijnjo je nej vó plácsao, na tou sze osterjas zanyin odpolo ino je toga fourara z-bóton tak zbitó, ka je vton mrou. Právdenni sztolecz je osterjása poulek toga na 8 lejt vouno obszoudo.

— **Poulszko delavno** soulo do gor posztávli v-Somogy várme-gyövi na Szé-Inre pücsi orszáj gdá gor szpravit. V-toj souli tou seszjo ka kakti vó vuceeni lüdjé do znali szaksze féle poulszko delo delati ino ravnatli, na dale vérté ino pavre vsiti ino nyim taulcsé dávati, kak naj szvoje imánye dobro ino z-málin sztraskon doma naj ravnajo. Tá soula te na dvejt leti za vesenyá, boudéjo taksi steri do sze notri v-souli derzszai ino taksi ka do

ka nász na Héltre, na szmrtno Boszicz nász opominé. — Takse príhke szo reitke. Po lüezki guesaj veeskrát v-eslovescen keipi sze szkázse i tak na Zihodszki-, Juhdoszki- i tak na Jangszke Európi, valeszki, Bretagnei, ruszszkon, szerszskou i bolgárszkon lisztivi.

Willemarqne po pélii pripovedáve, ka 550 lejta Walezi besznola kúga v-lisztvon emistenyon velkaszki kaesaj, z-Gvencen meszti pa v-szston sztrasilí, szo vidili i gda je Maeleogun krao z-Grúnde v-koleri mrou, tou szo vó guesali, ka sze od kolere boja, v-eden klouster sze notri szkrio; tú na eden neszreeszen den szúto sztrasiljo vido, gda je nad edne raspuknó dveri na nyega z-ocsní poglédnó, tak sze presztraso, ka je esazi vküper szpadno, kak sterozga blizszkaneza doli vádi.

Pri tisztoj koleri, ka je 1694. leta Walez sz pohájaja, tou neszreeso szo v-ednon málon szjijon plámní vildi, kak je z-edneun mlake gori zdigávati vildi, steri je te prouti Harlechi leteti.

V-ruszszkon kolero za esarno szenzszko zovéjo.

Pri Bolgárjaj pa za vivesnyo naturo májo, stera sze v-esarne babe kápi vó szkázse. Kak stees sze od nyé bojijo i vüpdávlejo pred nyoun, dónok od Bogá szozláno právjio; esese edna peszen Iszhdromelszka jezste. Kak je Bong nyo prouti poszványvi edne v-dvojnoszt szpadnyene matére bráni. V-drúgi bolgárszki krajnaja pa esarna szenzszka esese edno dejtó má, tá kúga, za steri sztrán pri lüdej beili gvanf proszi. Csi nyoj pronyou sto ne zadovoli, na tisztn sztrazno szo vó esmerít.

Ne vörvájmo v-eselarij! Od szvilejnja i od szmrti je eden goszpoud, eden jednzski na koga sze zanásmo. Daj vszemogonesi, ka eslovesnoszt to prekúnjosztí naj prelé tá odhaja z-nase drage domovine i od tiszti szvütozsti i na te vees nigdár ne viji.

— **Hét krajczár miatt.** A szatmármegyei Tölgyes határában levő koresmán egy Sínak János nevű fuvaros tavaly télen félitler bort ivott s azt hívén, hogy utasa kifizeti, eltávozott. A szundikál Eltenberger Gyula koresmáros anyja figyelmeztette, hogy a fuvaros nem fizetett. Erre a koresmáros befogott s az országúton elévte a kocsit, grésnis botlával nagy vörte főbe a fuvarost, hogy az belhált. Az utas valíg kimalta a 7 krt. a dühös koresmárosnak, mit az végre el is fogadtat. A törvényezék Eltenbergerre 6 évi fogházat, a kir. tábla 4 évet mért, a kuria pedig szándékos emberölésért 8 évi fogházra ítélte.

— **Földmvelőiskola** nyílik meg a jövő hó elején a somogyegyei Kadarkut községhez tartozó Szentimre pusztán, melyet a földmvelési miniszterium állított fel. Az iskola czelja minden gazdasági munkát kellőn értő és ezeket végezni tudó egyéneket képezni, kik mint gazdasági munkák vezetői az iskola vidékén alkalmazhatók legyenek. Továbbá a parasztladák oktatni bírtokait okszerűen és nagyobb haszonnal járó kezelésére. A tanfolyam két évre terjed. Lesznek bennük, teljes ellátásban részesülő és bejáró tanulók. A bennlékők 150 frtot fizetnek évenként, de vannak ingyenes alapítványi helyek is. A felvételt kelletkei a betöltött 17 éves életkor, erős, egészséges testalkat, irami, olvasni tudás, feldhelten magavisélet.

— **A szegény drótos tótok** is megszervekednek a cholera miatt. Németországból kitiltották őket. A tiltalmat csak akkor bocsáták ki, mikor az utóbbi napokban seregestül utaztak át a drótos tótok Odebergben. A kit Németországban elespnek közülük rögtön visszaszállították a határon.

— **Régény az életből.** Bées egy kitéplőmában érdekes esküvő folyt le a napokban, egy 24 évvel ezeltől eljegyzett pár lépett az oltár elé. Mennyasszony és vőlegény összesen most 102 év számának, de eljegyzésük 1862-ben a mennyasszony 23 s a vőlegény 31 éves volt. Az eljegyzéstől az esküvőig 24 éven át sok akadály választotta el őket, míg végre most egyesülhettek. Ezelőtt 24 évvel az eljegyzési lakomán egyszerre rendőrök jelentek meg s a vőlegényt atyjával együtt elfogták ama gyamu alapján, hogy ketten váltókat hamisítottak 50.000 frt értékben egy építkezési vállalkozó kárára. Az apát el is ítélték 5 évi börtöure, de a fiút 9 hónapra vizsgálati fogság után fölmentették. Ekkor azonban a mennyasszony szülei megtiltották minden érintkezést a jegyesek között. A leány engedelmeskedett, de arra nem tudta rávehető, hogy máshoz menjen nőül. A vőlegény kivándorolt Braziliába, de ott sem kedvezett neki a szerencse, mivelhét ösze takarított magát, egy kis vagyon, valami közébjött szerencsétlenség ismét szegényrév tette. Végre visszatért Bées-be, hol jegyesét megöregedve, de hozzá még mindig híven találta. Ez idő alatt a mennyasszony atya is tőnkre ment, öngy Irossá lett s a leány kénytelen volt mint governante kezreni kényerét. 24 évi távollét után mint egy bécsi kereskedőház levelezője és mint kis gyermekek nevelője találkozott az egykor gazdag jegyesek, a régi kötést megújították s bár elkésve, de mégis feltalálták boldogságukat.

A telelő almák és körték leszedéséről és eltartásáról

a következőket olvassuk a „Nép Kertészeben”:

A hol tolvajoktól nincs okunk tartani, a téli gyümölcsöket addig hagyjuk fájukon, míg az idő kedvező és a fák levelezete teljes egészében van. A gyümölcsök tehát fejlődhetnek, de a mint az idő hűvésebbre fordul, éjjeli erősebb deréktől kitértannak és a fák levelei sárgulni és hulladozni kezdenek: akkor elérkezett az idő, hogy gyümölcsöinket leszedve, fődél alá hozzuk, minthogy azok most már nem növekednek, nem javulnak, hanem ellenkezleg, jóságukból sokat veszítenek. De ép úgy tartózkodjunk őket időt előtől leszedni, mert a korán leszedett gyümölcsök fonnadásra s taplósodásra hajlandók; szóval nem lesznek tartósak, élvezhetők.

A gyümölcsök leszedésére mindenkor szélesednos, száraz napot kell választanunk, melyen a gyümölcsök szédését a harmat felszáradasa után vagyis 9—10 órákor kezdjük és az esteli hűvösebb idő beálltával abba hagyjuk; mert a nedvesen szedett gyümölcs halomban fekvé könnyen megfotlosodhatik, ép így járhat a hidegben szedett és a külső levegőnél melegebb helyre vitt gyümölcs is, minthogy ez tudvalevőleg szintén nyirkossá és utóbb fölossá változhatik.

A nyers értékesítésre szánt fiomabb asztali gyümölcsöket mindenkor kézzel vagy zseaks gyümölcszedővel kell szedniük, nehogy azok zúdását szenvedjenek. — A leszedett gyümölcsöket alacsony lapos kosarakba száraz mohajára rakjuk és pedig 2—2 rétegnél sohasem többet egymásra, nehogy a felső gyümölcsök súlyukkal az alsókra nehezedjenek és azokat megnyomják, a feldolgozásra szánt pinczi, vagy háztartási gyümölcsfajtákat szintén legjobb kézzel megszedni; a rázás csak akkor engedhető meg, ha azokból bort, — cezetet vagy szeszt szándékozunk készíteni és ha annyi termett, hogy az egyenkénti szédést nem győzzük.

Akár az egyik, akár a másik módon szedjük is le a gyümölcsöket, sohase feleldjük el, hogy a gyümölcsön kívül a fát is a lehetőseggé kímél-nünk kell, nehogy okatlan munka által egyttal a jövő évi termést megsemmisítsük. A gyümölcsöket tehát sohase úgy téjjük le, hogy velök a termőszervek is letörjenek, hanem vigyázva: egy kisse feloldalt hajlítja végük le. Egy-két elérhetetlen gyümölcsért pedig sohase essünk neki a szegény fának dorongokkal, vagy csupa haláhból sebekkel borítsuk, hanem inkább rázunk le. Épp úgy szeges, patkós eszmával sem szabad a fára mászni, mert annak heját minden mozdulattal összevesszük; az ilyen sebek nem képesek azután telg behégedni, minek következtében belevesszi magát a sebekbe a nedvesség, utóbb a fagy és felváltva pusztítja a sokszor még életérés fát, míg utóbb is tönkreteszik azt.

Bizony sok szép fának okozta már korai halálát a durva, kíméletlen bánásmód. Legyünk tehát szeretettel fánk iránt és ók halálak lesznek ezért a kevés jóindulatért.

A leszedett gyümölcsöket egyelőre vigyük egy szellős helyiségbe, hol azokat külön válogatjuk, osztályozzuk, vagyis a tökéletesen ép, hibátlan gyümölcsöktől elkülönítjük a tördött és kevésbé fejlődött példányokat, ezeket aztán előbb használjuk el, vagy dolgozzuk fel és pedig akké, a mint az esetjainknak leginkább megfelel.

A körték-t és a renette-almákat általában, de a sűrke vagyis bőrnettekét különösen az osztályozás után egy puha ruhával megtörölve, mindjárt a telelőbe visszük, mivel ezek a levegő jarta helyen hamar megrozsadosnak, vagyis megfonnadnak; ellenben a kávil-, esőrgő- és rózsá-almákat, vagyis azon fajtákat, melyek állatkban izadnak, kisebb rakásokban egy ideglenes helyen 8—10 napig hagyjuk és csak aztán visszük a telelőbe; mert általában az ezekből fejlődő viparkák annyira felitlenek a telelő helyiséget nedves párákkal, hogy ott esakhamar penész fejlődnek, a mitől pedig a gyümölcsöket nagyon is kell óvniuk; mert ha nem romlanak is el azok, de kellemetlen, penészes, dohos mellékzít vesznek magukba, a mi jó-ságukat nagyon esckénti.

A telelő helyiségben, melynek száraznak, tisztának, inkább sötétnek, mint világosnak és állandóan 4—8 R. foknyi hőmérsékletének kell lenni, az egyes gyümölcsfajtákat egymás mellé rakjuk, nével ellátjuk és tiszta, szagtalan papírral befedjük, minthogy így lesznek sokáig jó állapotban eltarthatók.

vőni sze derzsali — szamo do notri odli sze vesjít, — steri notri sze scesjo derzsati 150 hranski pliesaju, notri takti stere do ksonki vesjiti. Steroga notri zemenjo, more 17 lejt sztar bitj moesen, ino zdrav, pijszati, steci more zse znati ino zselo zse dobro opnasati.

— **Poulek keteze** te droose ka man kaj kaksze piszke kerpajo v-nemski orszag notri nepiszajo, ino esi ravnok steri notri pride vesaszi ga po supi nazaj v-domovino poslejo.

— **Becsi v-ednoj** ezerkvi je preminouse dneve spajszno zdavanye bilu zse med stiri dvajsztimi lejta zarosani par je pred oltara stoupo. Szeja ino mladozsenez szta oba vkuper 102 lejt sztariva bila; 1862-ega leta je szeja 23 ino mladozsenez 31 lejt sztar bio. Od zarosenje ma do zdavanya szta doszta naprijlike ino nevoue nela za steroza volo szo zse perle ne mogi sz: zdati. Pred 24-timi lejta na zarositi dnu tavok szo mladozsenea ino nyavogova oco notri zepri ka je prouti nyima niksa fanosuz szor prisla. Oco szo tidi na pet lejt vouza obszouditi, liki mladozsenea szo na devet mjeszeov zse vo pusztili, Pouleg toga dela szo sztariske zaporedali sneji kakti eseri, ka neszmi vevs z-mladozsenezo nadale szpoznanye derzsati, — esij je na tou bougala, ali na tou szo je nej mogli pretruczati, ka bi druginjo sla k-mozsviji. Med ten je mladozsenezo po szvejti szreco iszako, nego nigdar je tou nej najso, szledi je pa na sztare duj nazaj v-Bees prisao, gde je szvojo indasyno sznejo kak sztaro zse najso, ali k-nyemi esese vszigid vorno. Za 24 lejt mladozsenez kak szliszenben, ino szneja tidi kak vnesitelikaya szta dionk eden ovoga gratala, — isztina ka zse keszno ino nej tak mladvia, liki zato, ka szta szta — szta najsla.

Vérsztva tao.

Zimszki jakob i grúsek dolibrany i gorizdrzsanya.

Pridajouese esteino v-„Národnom Kortejszi:“ Gde od touvajou nemamo zroka zse bojati, zimszki szad teesasz gori nihamo na drejvi, pokées je vremen nej lejpo i drejno liszje ezilou szpuznyeno, szad zse esese lejko szpuznyavle, ali kak zse vremen na bole hladno oberné, — na nonesi moesnjeji szlanov zse moreno derzsati i drejno liszje zse zsutiti i doli kapatii zaesnoje; te je prislo vremen, ka nas szad doli moreno pobrati i pod sztrejo poszjaviti, ár te zdaj vevs ne raszjejo, zse ne pobourajso, liki protivjouese z-dobronszti doszta zgbijjo. Ali ravno tak zderzsavajmo zse nyé pred vremenom dolipobrati, zato ka rano doli pobrano szadje je na gnilusozti i na gobavnoszt nagibajouese: z-reesjuid, nebound sztálne, i za jejsztvino valon.

Za szadje dolibrany zszigid tihni, szlihi dén moreno szí vó odebrati, na steron szad dolibranyá kak zse rozsa gori poszfsi, ali 9—10-toj vóti zaesnimo i na vesesárnyo hladno vrajmen pridajoues gori heniamo; zato ka moko nabráni szad naktipleseszi, lejko lejko de písáni, i ravno tak lejko obhodi na merzlon bráni i od zvlúnesnyega lífta na toplesje meszo djáni szad tidi, ár tou znajouese tidi lejko gobavo i szledi na písano zse lelko oberné.

Na szirouvo vezejimo namejuni fajnejsi sztolni szad vszigid z-rakovv ali z-turbanszkim szánim brajoeson terbej nam brati, nej pa ka bi zse gde zmuszdszile.

Doli pobráni szad v-niszkie súrke korblu na szlihi meji moreno szkladati ino tak ka od 2—2 rédi nigdar nej vevs edno na drújo, nej pa gda bi té zgorásnyi szad z-mésjony na odszpodásnye zse ztészle i té vkuper zmuszdszile; za gori zdelanye namejane naplacz, ali za híszno potrebnoszt szadovje tidi najbougse z-rakovv doli pobrati; szteipanye je szamo te dopúsesano, esi z-té vóto, jezai ali zsganízco namejuno delati i esi teliko zraszlo, ka doli brati nezadolejo.

Ali z-ednovv ali z-drúgoy prílikov berémo doli szadovje, nigdar ne pozábimo, ka zvlú szada esese drejvo esvájmo, kak je nej mogouese, nej pa ka po neprilesion doli priszesztogoa leta szadovje bi na níkoj szpravili. To pa szad nigdar tak doli ne trájmo, ka bi zsnymi vesjesice zse tidi doli-sztrle, liki pazijvo: malo nakráj vugnyeno doli zemimo. Za edno ali dvej szadú pa nigdar kezoi ne szpádimo zesápami k-szirmaskonni drejvi, ka za zalvánosztí z-ranami gori zakriti, líki ráj naj doli sztepmo.

Ravno tak sz-czevkeszszuimi, potkounvatimi eszejviti nészmi pleiziti na dreivo, zató ka tejm szkourjo vszaksin gríbanyon vzrászimo; takse hrane szo pa nej mogouese do zime zacejtíli, po steron nasledévajouese zse mokronesa notri potégne v-lr-ane, szledi pa uraz i premejanno szkon-esavajo dosztrakrát ezilou mocno zstvo drejvo, pokées szledi doli szkoncsajo tou. — Bogme doszta lepi drejv je szpravila hrano szart nepazlivo obhod-jeuzé. — Bojdimo te z-lúbéozsztojv prouti nasu drejvan i one do zalváne za tou málo dobrouto.

Doli pobráno szadovje naprejgledous moreno na edno líftnato meszto djáni, gde té poszebi odebéramo, razlousimo, ali ezilou esrsztvo, nehvalin-gúsztagoa szadovjá razlousimo od zmuszdszeni i malo vó odracsenogoa szadovjá, té te pervle pontiezajmo vkraj ali pa zdelajmo gori tak kak nam na potrebnoszt príjde.

Grúske i renettevszke jakobe popreik, pepelnate ali lederniece szledi po razlousenyán z-ednovv méhkov obrszacosv doli zbriszati, vesaszí v-zimár-nicezo odneszimo, zató ka té na líftnato meiszti zse vesaszí zgrabajo ali zagndijjo; protivjoues pa kávil-, esőrgő- i rouzatna jakoba — ali pa tiszte forme, stere sztlánosztí znojjo, na mali kúpaj na ednon esasznon meszti 8—10 dú nihámo i szamo te odneszimo v-zimárnicezo; zató ka ovasei sztej tá vounda szpára bi tak napunila zimárnicezo meszto z-mokrov szpárov, ka bi zse tan hitro písznívoszt zse szploudila, od koj nam pa jáko szadovje terbej esivati; zató esi zse rávnos ne szkvarijo, — líki esúdnó, písznívó szpárni zmeiszni zsmaj dobijjo v-szébe, ka nyin dobrouto jáko nazajpotégne.

Zimárnicezo meiszti, stero more szúho, esiszto, bole kmiesno, kak szveitvo i vszigid 4—8 R. sztub hladouernero more biti, ednofele szadovje more vkuper biti szlájeno, z-iménom terbej nazamenavati i z-esisztin uedisésia papérou moreno pckriti, zató ka do tak dugo v-dobron isztlánno obderszane.

